

ТУРИЗМ ЯК ПРОФІЛАКТИКА ВАЖКОВИХОВУВАНOSTI

Бакіко І. В. *, Денисовець А.П. **

**Луцький національний технічний університет*
***Поліський національний університет*

Актуальність теми дослідження. Правильне виховання неодмінно повинно бути суспільним вихованням. Дитина повинна рости й розвиватися серед однолітків. Ми, дорослі, мало цінуємо особливості думки й почуття дітей та підлітків, мало розуміємо й шануємо своєрідну особливість, ми наполегливо намагаємось прищепити їм наші погляди й смаки.

Ми впевнені у своїй довершеності й вимагаємо підпорядкованості собі; ми часто сміємося над дитячою наївністю і довірливістю, дивуємося юнацькому запалу й захопленню, не хочемо розуміти особливості дитинства і юності, ввійти в характер думки і почуття пережитого віку, з'ясувати для себе, що природно і що необхідно підлітку в найтяжчий період його розвитку.

Діти повинні рано й на довгий час поринути в природу, проїнятися враженнями від неї. Дитині неодмінно треба походити лісовими стежками, відчутти насолоду від лісу: збирання грибів, ягід, трав, гербарію, купатися і мліти від спеки під вагою рюкзака, мокнути на дощі, ходити по болоті; їй потрібно пережити всі особливості пори року, їхні приємні й неприємні сторони, самій бачити сільські роботи в полі, в лузі, в лісі, самій розчищати замулені струмки, вчитися рубати дрова, розпалювати багаття, а ввечері бачити захід сонця, зорі, місяць, треба зріднитися з природою. Тільки за такої умови будуть правильно розвиватися внутрішні почуття дитини, її мозок житиметься здоровими віковими враженнями, а серце переживатиме найпростіші людські радощі й удачі [4].

Мета дослідження полягає у визначенні туризму, як засобу профілактики важковиховуваності.

Результати досліджень. Специфічним для підліткового віку є прагнення якнайскоріше набути статусу дорослої людини, домогтися самостійності й незалежності. У той же час психологічно напружена ситуація розвитку учнів підліткового віку без належного педагогічного контролю й керівництва примушує їх звертатися до не найкращих, але найбільш швидкодіючих, засобів досягнення дорослості. Так, потреба самоутвердитися призводила підлітків до негативних соціальних контактів.

Озлоблені соціальною несправедливістю, незахищеністю, втративши моральні орієнтири, підлітки перетворюються в користолюбних, жорстоких, зневажаючих закон людей. Звідси і зростання злочинних дій, у тому числі й найважчих. Така своєрідна відповідна реакція молоді на дегуманізацію нашого суспільства. Це морально-психологічне «зрушення» нерідко супроводжується серйозними нервово-психічними розладами. Статистика свідчить, що понад 37 % злочинів скоюються підлітками, які мають психічні аномалії. На обліку в поліції сьогодні стоїть понад сімнадцять тисяч малолітніх хуліганів та грабіжників. Більшість із них, вбачають свою безкарність не тільки скоюють нові злочини, а й втягують у кримінальну діяльність своїх однолітків. Кожен день по телебаченню в дитячі голови втлумачується ідея швидкого та легкого збагачення [1].

Найнебезпечніший вік, коли підлітки вперше пробувають наркотики – 12–16 років. Згідно з опитуванням, проведеним спеціалістами Фонду захисту дітей і підлітків України від наркотиків у дитячих оздоровчих таборах і школах, кожна третя дитина зізналася, що хоча б один раз вона пробувала наркотик. Із 96 тисяч офіційної зареєстрованих в Україні наркоманів 4,5 тисячі – студенти й учні середніх закладів освіти.

Наркотиками торгують в інститутах і університетах, в коледжах і школах, в під'їздах житлових будинків. У пошуках додаткового заробітку наркомани зі стажем все частіше йдуть до дітей та підлітків, вербуючи собі клієнтів серед залишених без нагляду дітей.

Сьогодні йдеться про неспроможність школи у вихованні

підростаючого покоління. Ситуація, що склалася за останні роки в школі, система освіти та виховання є продуктом застою. Заорганізованість, формалізм у роботі школи призвели до того, що свої потреби, інтереси та запити в духовному житті школярі стали нерідко реалізувати в парадоксальних формах, шокуючи дорослих. Дається взнаки психологічна особливість, характерна для підліткового віку – бажання виділитися і в той же час наслідувати інших.

Одним із активних, дійових засобів профілактики правопорушень та важковиховуваності, педагогічного й соціального захисту підлітків слід розглядати туризм, який є джерелом фізичного, естетичного, морального і вольового виховання особистості. Необхідність використання засобів і методів туризму в роботі з дітьми соціального ризику (наркомани, токсикомани, педагогічно занедбані підлітки) обумовлена тим, що у структурі їх потреб й інтересів заняття фізичними вправами та туризмом займають першочергове місце: 80 % підлітків надають їм перевагу. Пошук ефективних форм роботи з важковиховуваними підлітками виявився нелегким, і ми прийшли до висновку, що засоби фізичного й морального виховання, які використовуються в класно-урочних формах занять, є недостатніми. Необхідно як доповнення до обов'язкових уроків фізичної культури і занять на тренажерах залучити дітей до занять у групах за інтересами [3].

Враховуючи, що туризм – чудовий засіб, який виховує такі високі моральні якості, як патріотизм, колективізм, почуття товариськості та взаємодопомоги, дисциплінованість, нами з числа важких підлітків була організована туристська секція. Основою для такого рішення було ще й те, що оздоровча цінність туристських походів визначається перебуванням дітей в натуральних природних умовах, на свіжому повітрі в поєднанні з фізичними вправами. Все це значною мірою зміцнює здоров'я, підвищує працездатність і творчу активність, нормалізує психічний стан дитини.

Захоплююча в туризмі і його пізнавальна сторона, можливість побувати в різних місцях країни, побачити красу природи,

пам'ятки історії та культури нашого народу.

Ні один турист не може стояти осторонь від вирішення загальнонаціональних проблем чистого повітря, води, проблеми збереження дикої фауни і флори, пов'язаної з хімізацією сільського господарства, нарешті проблеми боротьби з вітровою і водною ерозією, яка руйнує й відбирає в народного господарства тисячі гектарів родючих земель.

Особлива виховна роль туризму для важких підлітків полягає в тому, що туристська група є ніби моделлю навчального колективу зі своїми складними взаємостосунками. Група перетворюється в ізольований, самостійний колектив.

Ті якості характеру, які у звичайних умовах не помітні, у мандрівці розкриваються повністю. Підготовка до походу починається з комплектування групи. Від того, хто буде в її складі, залежить вибір маршруту подорожі. Слід пам'ятати, що найменша група може складатися з чотирьох чоловік, менша кількість дітей не зможе успішно справитися з проблемами, які виникнуть у поході. Склад групи не повинен перевищувати 12–15 чоловік і комплектуватися з підлітків, об'єднаних спільними інтересами.

Знаючи, що успіх виховної роботи багато в чому залежить від моральної атмосфери, яка пануватиме в групі важковиховуваних підлітків, всі сили були спрямовані на створення обстановки довіри один до одного, поваги, розуміння, підвищення життєвого тону, гумору. Саме така атмосфера взаєморозуміння передувала тому, щоб дотримання правил у поході перетворилось у підлітків у постійну звичку, стало нормою їх поведінки.

Взаємостосунки між підлітками впливають на їх вчинки і поведінку, на формування їх переконань, рис характеру, моральних якостей. Долаючи перешкоди в поході, підлітки із задоволенням допомагають один одному. Постійна страховка, підтримка, емоційне переживання і співпереживання породжують у підлітків повагу до особистості, сприяють вихованню дружби, колективізму, дають можливість відчути силу солідарності [2].

Висновки. Формування моральної поведінки в навчально-тренувальних заняттях туризмом вплинуло й на поведінку важковиховуваних підлітків у школі та навчальній діяльності. На уроках вони почали поводитися спокійніше, врівноважено, стали більш посидючі й уважні, великий інтерес почали проявляти до навчання.

Список літературних джерел

1. Важковиховуваність як передумова виникнення відхилень у поведінці підлітків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/2041132/page:2/>
2. Важковиховуваність як соціально-педагогічна проблема. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vipsoft.blob.core.windows.net/contest/b633334e74ef55e521630ac854bfedc6.doc>
3. Особливості виховної роботи з важковиховуваними дітьми. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uchika.in.ua/osoblivosti-vihovnoyi-roboti-z-vajkovihovuvanimiditemi.html?page=2>
4. Семігіна, Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/TetyanaSemigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bf1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf